

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	4
2.	Johtaminen	6
3.	Henkilöstö	8
4.	Taloudelliset resurssit	10
5.	Arviointi	12
6.	Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien toteuttaminen	14
7.	Opetus ja opetusjärjestelyt	16
8.	Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki	18
9.	Osallisuus ja vaikuttaminen	20
10.	Kotien kanssa tehtävä yhteistyö.....	22
11.	Fyysinen oppimisympäristö	24
12.	Oppimisympäristön turvallisuus	26

1. Johdanto

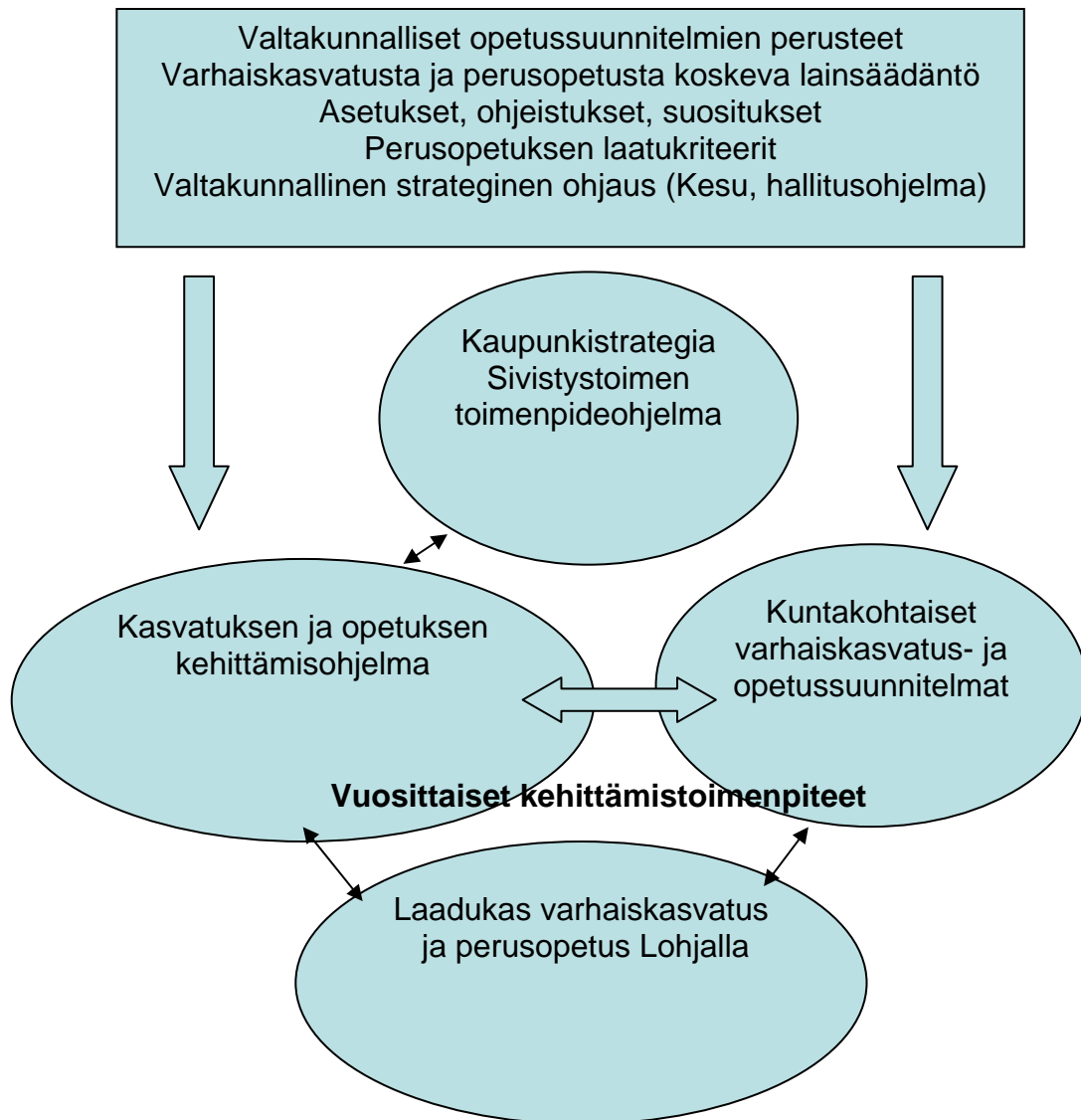
Lohjan kaupungin kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelma määrittää varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen strategiset linjaukset kaupungin strategian, sivistystoimen toimenpideohjelman ja valtakunnallisten koulutuspoliittisten linjausten mukaisesti vuoteen 2018. Ohjelmassa esitetään kasvatuksen ja opetuksen tavoitetila ja toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi. Tämän pohjalta opetuslautakunta käsittelee vuosittaiset kehittämislinjat ja toimenpiteet. Perusopetuksen jälkeen järjestettävän opetuksen osuus kirjoitetaan kehittämisohjelmaan 2012 loppuun mennessä.

Kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelma antaa suuntaviivat kasvatusta ja opetustyössä toimiville toiminnan kehittämiseksi. Ohjelma auttaa päättäjiä linjaamaan päätöksentekoa. Kehittämisohjelma kuvaa asiakkaille kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen tavoitteet.

Opetuslautakunta asetti työryhmän 25.5.2010 kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelman laatimiseksi. Työryhmään nimettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ammattilaisia sekä luottamushenkilöitä opetuslautakunnasta. Ohjelmaa rakennettiin avoimella ja julkisella sähköisellä työalustalla. Ohjelmassa valmisteluun ovat osallistuneet päiväkotien johtajat ja koulujen rehtorit. Opetuslautakunnalle järjestettiin seminaari tammikuussa 2011. Lausuntokierroksia on ollut useita sivistystoimen yksiköissä, kaupungin muissa hallintokunnissa ja vanhempainyhdistyksissä. Opetuslautakunta hyväksyi kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelman 22.6.2011.

Kehittämisohjelman laatiminen aloitettiin tilanteessa, jossa Lohjan kaupungin Koulutuspoliittisen ohjelman aika oli päättynyt ja oli tarve laatia uuden kaupunkistrategian mukainen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisohjelma. Ohjelman laatimisen pohjana on käytetty Perusopetuksen laatukriteereitä (Opetusministeriö 2010/6).

Kehittämisohjelmaa laadittaessa on huomioitu valtakunnan tasolla varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lainsäädännön muutokset, opetussuunnitelmaperusteiden uudistaminen sekä Opetusministeriön antamat Perusopetuksen laatukriteerit. Kehittämisohjelman asema varhaiskasvatusta ja perusopetusta ohjaavana asiakirjana on kuvattu seuraavassa kaaviossa.

Kuva 1 Kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelman asema suhteessa Opetustoimea ohjaaviin asiakirjoihin

Tämän ohjelman rakenne noudattaa Perusopetuksen laatukriteerien otsikointia. Pääluvuissa on kuvattu kyseisen osa-alueen tavoitetilä Lohjalla vuonna 2018. Jokaiseen kappaleeseen on nostettu esille yhtymäkohdat kaupunkistrategiaan ja sivistystoimen toimenpideohjelmaan. Lisäksi pääluvuissa on esitetty opetustoimen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet.

Kehittämisohjelmassa käytetyt termit *opetustoimi* sekä *kasvatus ja opetus* sisältävät varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen. Varhaiskasvatuksessa käytetään nimitystä lapsi ja perusopetuksessa oppilas. Ohjelmassa on valittu yhteiseksi termiksi *lapsi*.

2. Johtaminen

Lohjan kaupungin opetustoimessa jokaisella esimiehellä on mahdollisuus keskittyä johtamiseen ensisijaisena tehtävänä. Kouluissa ja päiväkodeissa on virkajohtajat. Opetustoimen johtaminen on luotettavaa, suunnitelmallista ja avointa. Keskeisiä periaatteita ovat yhteisöllisyys, yhteistyö, moniarvoisuus sekä yhtenäiset toimintatavat. Johtamisen keskeisiä tehtäviä ovat pedagoginen ohjaus, toiminnan rakenteiden luominen sekä henkilöstön ja talouden johtaminen. Esimiehemme seuraavat aktiivisesti oman alansa kehittymistä ja suuntaavat sen pohjalta omien yksikköjensä toimintaa. Aktiivinen yhteistyö muiden hallinnonalojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa ovat tärkeä osa johtamista. Johtamista tuetaan ja kehitetään selkeillä johtamisen rakenteilla, toiminnan ja talouden suunnittelurakenteilla sekä säännöllisellä täydennyskoulutuksella.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Henkilöstön hyvä valmius strategian toteuttamiseen	<ul style="list-style-type: none">• Johtamisosaamisen kehittäminen• Henkilöstön osaamisen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• esimiesten tukeminen• osaamisen kehittämisen rakenteet ja ajantasaiset suunnitelmat• säännölliset kehityskeskustelut

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Johtamiseen on käytettävissä riittävät resurssit.	<p>Kasvatuksen ja opetuksen tukipalveluiden johtaminen varmistetaan.</p> <p>Rehtorien ja vararehtorien opetusvelvollisuuden huojentaminen.</p> <p>Johtamisresurssia lisätään apulaisrehtorimallin ja varhaiskasvatuksen yhdysopettajatyön ja perusopetuksen yhteysopettajatyön avulla.</p> <p>Yksiköiden tiimirakenteen vahvistaminen.</p>
Johtamisen kehittäminen	Luodaan täydennyskoulutusohjelma esimiestyöuran eri vaiheisiin.
Johtamisella varmistetaan yhteistyön ja yhteisöllisyyden toteutuminen.	Esimies varmistaa rakenteet henkilökunnan arvokeskustelujen, työpaikkakokouksien sekä yhteissuunnittelun toteutumiseksi.

3. Henkilöstö

Kasvatus- ja opetushenkilöstön työnkuva on muuttunut entistä monimuotoisemmaksi ja haastavammaksi. Siksi Lohjan kaupungin opetustoimessa pidetään tärkeänä, että henkilöstö on osaavaa ja ammattitaitoista. Rekrytoitaessa asetamme kelpoiset työntekijät etusijalle ja pyrimme pysyviin työsuhteisiin, joihin sekä työntekijä että työnantaja sitoutuvat. Tarvittavaa henkilöstön määrää pyritään ennakoimaan henkilöstösuunnittelun avulla. Henkilöstön osaamista kehitetään suunnitelmallisesti. Näin huolehditaan myös henkilöstön valmiudesta toteuttaa strategiaa ja kehittämisohjelmaa. Uusille työntekijöille laaditaan perehdyttämisohjelma. Odotamme henkilöstöltä aktiivista ja kehittävästä työtettä, joka koskee niin omaa kuin työyhteisön työtä. Arvostamme yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Lasten ja nuorten haasteisiin voidaan vastata vain laajalla yhteistyöllä kotien ja muiden toimijoiden kanssa. Henkilöstön työhyvinvointi on jatkuvan seurannan ja kehittämisen kohteena. Noudatamme kaupungin henkilöstöohjelmaa.

Lohjan kaupunkistrategia: ”Henkilöstön määrä mitoitetaan tuotettavien palvelujen edellyttämällä tavalla”.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Riittävän ennakoiva toimintamalli palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none"> • Ennakointitoiminnan kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutkitaan vaihtoehtoisia palvelunjärjestämistapoja • ennakoiva rekrytointi • ennakoiva toimintamalli palvelutuotannossa
Henkilöstön hyvä valmius strategian toteuttamiseen	<ul style="list-style-type: none"> • Töiden oikea mitoitus • Työympäristön kehittäminen toimivammaksi • Johtamisosaamisen kehittäminen • Henkilöstön osaamisen kehittäminen • Työaikajoustoihin kannustaminen • Oikeudenmukainen ja kilpailukykyinen palkkaus 	<ul style="list-style-type: none"> • jaksamisen ja hyvinvoinnin edistäminen, ajantasainen hyvinvointisuunnitelma • Sivistystoimen hyvän työnantajakuvan vahvistaminen

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Henkilöstön rakenne ja mitoitus vastaavat kasvatukselle ja opetukselle asetettujen laadullisten tavoitteiden toteuttamista (henkilöstösuunnitelmat).	Oppilashuoltohenkilöstön mitoitus Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) suosituksen mukaiseksi (500-600 oppilasta kuraattoreilla ja psykologeilla; 160-200 hoidossa olevaa lasta / erityislastentarhanopettaja) Varhaiskasvatuksella on psykologipalvelut käytävissään. Opinto-ohjaajien määrä Opetusministeriön Perusopetuksen laatukriteerien suosituksen mukaisesti: enintään 250 oppilasta / opinto-ohjaaja.
Työhyvinvoinnin parantaminen.	Sijaishankinnan tehostaminen Kaupungin työhyvinvointiohjelman noudattaminen
Opetustoimessa on osaamisen kehittämisen rakenteet ja ajantasaiset suunnitelmat.	Osaava-ohjelman toteuttaminen Käydään säännölliset kehityskeskustelut Koulutussuunnittelu perustuu organisaation ja yksiköiden ajantasaisiin osaamistarpeisiin. Kehitetään organisaation sisäistä osaamisen jakamista.
Varaudutaan suureen eläköitymiseen.	Rekrytointi-, perehdytys- ja täydennyskoulutusohjelmat ovat ajan tasalla ja niitä kehitetään. Yliopisto- ja korkeakouluyhteistyötä opiskelija-harjoittelun osalta kehitetään.

4. Taloudelliset resurssit

Lohjan kaupungin opetustoimessa huolehditaan lakisääteisistä velvoitteista kaupungin taloudellises- ta tilanteesta riippumatta. Toiminnassa pyritään kustannustehokkuuteen tarkoituksenmukaisilla ra- kenteilla. Varhaiskasvatusta ja perusopetusta arvioitaessa tarkastellaan palveluverkkoa, matkojen pituutta, ryhmäkokoja, erityistä tukea saavien lasten määrää sekä ruoka- ja laitoshuollon järjestelyjä ja niiden kustannuksia. Tulevaisuudessa kehitetään resurssiohjausta, jossa voidaan huomioida käy- tettävissä olevien resurssien oikeaa kohdentumista. Kaikkien esimiesten talousosaamista vahviste- taan ja talouden seurantaan sekä taloudellisuuden ja tehokkuuden arviointiin kiinnitetään huomiota. Taloudellisia ratkaisuja tehtäessä huomioidaan kestävän kehityksen näkökulma.

Lohjan kaupunkistrategia: ”**Ennaltaehkäisy** on nähtävä yhtenä kuntatalouden välineenä. Panostamalla en- naltaehkäisyyn on mahdollista saavuttaa kokonaistaloudellisia säästöjä, vähentää kuntapalveluiden kuormi- tusta ja lisätä hyvinvointia.”

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideoh- jelma
Tasapainoinen talous	<ul style="list-style-type: none">• Veroprosentin ylläpito kilpailukykyisenä• Vuosikate kattaa poistot, pitkällä aikavälillä tulora- hoitus kattaa investoinnit	<ul style="list-style-type: none">• resurssien turvaaminen ja tarkoituksenmukainen käyttö• tarkka taloudenpito• tarkoituksenmukainen palveluverkko ja palvelui- den tuottaminen
Tehokkuutta tukevat laskenta- ja raportointijärjestelmät käy- tössä	<ul style="list-style-type: none">• Palvelutehokkuuden aktii- vinen seuranta• Ajantasainen laskenta- ja raportointijärjestelmien käyttöönotto	<ul style="list-style-type: none">• ajantasainen seuranta, ar- viointi ja tilastointi

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Kasvatukseen ja opetukseen käytetään vähintään opetustoimen laskennallinen valtionosuus.	Ajantasainen talouden suunnittelu, seuranta ja raportointi.
Resurssien riittävyyttä ja kohdentumista arvioidaan säännöllisesti. Kasvatuksen ja opetuksen tulokset vaikuttavat resurssien ohjautumiseen.	Kehitetään kasvatuksen ja opetuksen arvioinnin ja taloussuunnittelun yhteyttä.

5. Arviointi

Kasvatuksen ja opetuksen arviointi- ja kehittämistoiminnan tulee olla systemaattista ja suunnitelmallista. Arvioinnin tulee hankkia ja analysoida tietoa kehittämisen ja päätöksenteon pohjaksi. Lohjan kaupungin opetustoimen tulee luoda arviointijärjestelmä, joka luo puitteet niin kasvatuksen ja opetuksen järjestäjän tason kuin yksikkötason arvioinnille. Arviointitoimintaa ja -osaamista tulee kehittää kaikilla tasoilla. Arviointitoimintaan osallistuvat kasvatus- ja opetushenkilöstö, lapset ja kodit sekä yhteistyökumppanit. Palautteen antaminen on tehty helpoksi ja saatu palaute otetaan yksikössä käsittelyyn. Käsittelystä sekä sen tuloksista tiedotetaan palautteen antajalle. Lasten ja huoltajien arviointia toiminnasta sekä osallisuuden mahdollistamisesta kerätään säännöllisesti asiakaskyselyjen kautta.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Tehokkuutta tukevat laskenta- ja raportointijärjestelmät käytössä	<ul style="list-style-type: none"> • Palvelutehokkuuden aktiivinen seuranta • Ajantasaisen laskenta- ja raportointijärjestelmien käyttöönotto 	<ul style="list-style-type: none"> • ajantasainen seuranta, arviointi ja tilastointi
Palveluiden tarkoituksenmukainen järjestämistapa	<ul style="list-style-type: none"> • Oman palvelutoiminnan kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • laatutyön kehittäminen
Tarvittavat peruspalvelut kaikille	<ul style="list-style-type: none"> • Laadukkaiden palveluiden ylläpito ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • palvelut tuotetaan aktiivisella työotteella, asiakkaita, henkilöstöä ja yhteistyökumppaneita kunnioittaen, sivistyspolitiikkaa tehden ja seuraten, jatkuvasti kehittäen • asiakastyytyväisyyden varmentaminen säännöllisin kyselyin

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Työyksiköillä on yhtenäinen ja yhteinen järjestelmä toiminnan arviointiin. Toiminnan arviointi nivoutuu lukuvuosisuunnitteluun.	Työyksiköille laaditaan yhteinen järjestelmä toiminnan suunnitteluun ja arviointiin, joka mahdollistaa tavoitteiden toteutumisen seuraamisen koko kaupungin tasolla. Kehitetään asiakaspalautejärjestelmää.
Opetustoimessa on arviointisuunnitelma, jossa on toiminnan arvioinnin vuosittainen prosessi ja aikataulu.	Laaditaan kasvatuksen ja opetuksen arviointisuunnitelma. Opetuslautakunta arvioi vuosittain Kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelman toteutumista.

6. Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien toteuttaminen

Lohjalla on yhtenäiset kuntakohtaiset varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat, jotka antavat mahdollisuuden alueellisiin ja yksikkökohtaisiin painotuksiin. Yhtenäisten suunnitelmien tavoitteina ovat laadukkaat ja tasapuoliset palvelut. Erityistä huomiota on kiinnitetty nivelvaiheisiin. Opetussuunnitelmat ja oppisisällöt muodostavat ehyen kokonaisuuden varhaiskasvatuksesta yhdeksännelle luokalle asti.

Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmatyö on jatkuva prosessi. Suunnitelmat ovat esimiehille pedagogisen johtamisen keskeisin työkalu ja henkilökunnalle työtavoitteiden perusta. Opetussuunnitelma on jatkuvan suunnitelmallisen arvioinnin kohde. Sitä uudistetaan muuttuvista tarpeista käsin. Arvioinnissa ja kehittämisessä hyödynnetään myös kansallisia arviointeja, kehittämisohjelmia sekä alan tutkimusta. Arvioinnissa huomioidaan myös asiakas-, työtyytyväisyys- ja kouluterveyystutkimukset.

Henkilöstö osallistuu suunnitelmien laadintaan. Huoltajat osallistuvat suunnitelmien laadintaan sekä toimivuuden ja toteuttamisen arviointiin ja kehittämiseen. Lapset osallistuvat ikäkaudelleen sopivalla tavalla opetussuunnitelmista käytävään keskusteluun sekä toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Lapset saavat tietoa opetussuunnitelmista, opetustarjonnasta sekä ohjausta omiin valintoihinsa. Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Laadukas osaamisympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Vahvan koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteyden kehittäminen • Oppilaitosyhteistyön kehittäminen • Yliopisto- ja korkeakoulu yhteistyön kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • elinikäisen oppimisen polun rakentaminen • opetuksen kehittämiss Hankkeet • yhteistyö taiteen perusopetuksen kanssa • korkeakoulu yhteistyö
Lohjan tunnettavuuden lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Lohjan julkisuuskuvan kehittäminen • Maineen rakentaminen Lohjan ominaispiirteiden ja valittujen vetovoimatoimijoiden pohjalta 	<ul style="list-style-type: none"> • laadukkaat sivistyspalvelut • turvallisen elinympäristön edistäminen • sivistys-, kulttuuri- ja koulutuskaupunkimaineen nostaminen
Yritysten hyvä ja kasvua tukeva toimintaympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Yrityspalvelutoiminnan kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • elinkeinoelämää ja sen henkilöstöä palvelevan koulutuksen ja vapaa-ajan palveluiden tuottaminen

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Yhtenäinen ja ajantasainen opetussuunnitelma varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.	Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmia seurataan ja kehitetään säännöllisesti ohjausryhmissä. Alle kolmevuotiaiden pedagogiikkaa kehitetään kasvua ja oppimista paremmin tukevaksi.
Hankkeisiin osallistuminen johdetaan kasvatuksen ja opetuksen kehittämisohjelmaan ja opetussuunnitelmaan perustuen.	Hankeohjauksen kehittäminen ja koordinointi.
Kieliohjelman monipuolistaminen.	A2-kielen palauttaminen ja kielenopetuksen kehittäminen.

7. Opetus ja opetusjärjestelyt

Lohjan kaupungissa järjestetään laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta, joilla on sekä kasvatusta että opetustehtävä. Kasvatus- ja opetustyö muodostaa yhtenäisen opinpolun varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kaikissa nivelvaiheissa tehdään yhteistyötä opetussuunnitelmien mukaisesti.

Kasvatus- ja opetustyö järjestetään lapsen yksilöllisten kehitys- ja oppimistarpeiden mukaan. Kasvatuksessa ja opetuksessa toteutetaan eriyttämistä tavoitteissa, menetelmissä, arvioinnissa sekä tuen eri muodoissa ja laajuudessa. Lahjakkaiden lasten erityistarpeet huomioidaan kasvatus- ja opetusjärjestelyissä.

Varhaiskasvatuksessa ryhmäkokoja säätelee lainsäädäntö (Päivähoitoasetus). Perusopetuksen opetusryhmät muodostetaan joustavasti siten, että opetukselle ja kasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Opetustuntien määrästä päätettäessä huomioidaan oppilasmäärä, sekä kuinka paljon koulussa on tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevia sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisia oppilaita, minkä kokoisia ja mistä luokka-asteista koostuvia yhdysluokkia koulussa on, sekä onko koululta syytä edellyttää erityistä työturvallisuutta.

Yksiköiden tilat, varustetaso ja opetusmateriaalit tarjoavat edellytykset eriyttää opetusta oppilaiden tarpeiden, opetusryhmän koon ja tavoitteiden mukaan. Kaikissa yksiköissä on ajanmukaiset tilat ja välineet. Opetuksessa hyödynnetään tietotekniikkaa ja verkkopedagogiikkaa.

Yksiköissä toteutuu ajatus yhteisistä lapsista. Yhdessä tekeminen, yhteisvastuu ja yhteissuunnittelu ohjaavat yksiköiden toimintaa. Henkilöstön työparityöskentely ja tiimityö lisääntyy. Lapsen hoito-, esiopetus- ja koulupäivä, kerhotoiminta sekä aamu- ja iltapäivätoiminta muodostavat kokonaisuuden, joka perustuu yhteissuunnitteluun.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Tarjittavat peruspalvelut kaikille	<ul style="list-style-type: none"> • Laadukkaiden palveluiden ylläpito ja kehittäminen • Perheiden hyvinvoinnin huomioiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • palvelut tuotetaan aktiivisella työotteella, asiakkaita, henkilöstöä ja yhteistyökumppaneita kunnioittaen, sivistyspolitiikkaa tehden ja seuraten, jatkuvasti kehittäen
Palveluiden tarkoituksenmukainen järjestämistapa	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön kehittäminen yritys- ja kolmannen sektorin kanssa kustannus-hyötyanalyysien pohjalta • Palveluiden tarkoituksenmukainen järjestämistapa 	<ul style="list-style-type: none"> • toimintaprosessien kehittäminen • laatutyön kehittäminen • sähköisten palveluiden kehittäminen
Tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset toimintatavat kaupungin omassa palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none"> • Tilaverkon optimaalinen käyttö • Poikkihallinnollisen palveluprosessiyhteistyön lisääminen • Palvelutason määrittely palvelujen tuottamisessa ja järjestämisessä • Palvelujen tuotteistamisen lop- 	<ul style="list-style-type: none"> • selkeät toimintarakenteet ja –tavat • Innovatiivisen tietostrategian laatiminen • tietoyhteiskuntavalmiuksien edistäminen • sähköisen asioinnin kehittämi-

	puun saattaminen <ul style="list-style-type: none"> • Tietoyhteiskuntavalmiuksien vahvistaminen palvelutuotannossa • Tietoverkkojen (maakuntaverkko, kaupunkiverkko) toteuttaminen • Tietoturvallisuuden edistäminen 	nen <ul style="list-style-type: none"> • tuotteistamisen kehittäminen, varhaiskasvatus pilottina • poikkihallinnollisten prosessien kuvaaminen ja kehittäminen • tulosalueiden yhteistyön kehittäminen ja palveluiden tuottaminen poikkihallinnollisesti
--	---	---

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Monipuolisten opetusmenetelmien ja työtapojen käyttäminen	Toteutetaan eriyttämistä suunnitelmallisesti Vahvistetaan koulutuksella henkilöstön opetusmenetelmä- ja työtaposaamista
Kasvatusta ja opetusta suunniteltaessa huomioidaan päiväkodin ja koulun ulkopuoliset muuttuvat ja kehittyvät oppimisympäristöt.	Henkilöstön osaamisen lisääminen Lisätään yhteistyötä päiväkodin ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.
Kasvatuksen ja opetuksen ryhmäkoot varmistavat hyvän kasvun ja oppimisen.	Ryhmäkokoja seurataan säännöllisesti. Resursseja ohjataan sopivien ryhmäkokojen varmistamiseksi. Opetusryhmän suositeltava enimmäiskoko on 20 - 25 oppilasta.
Pedagogisen osaamisen vahvistaminen ja lisääminen lapsiryhmässä.	Lapsiryhmässä on 2 lastentarhaopettajaa ja yksi lastenhoitaja. Perusopetuksessa avustajaresurssia voidaan tarpeen vaatiessa siirtää opetusresurssiksi.
Tietoyhteiskuntavalmiuksien edistäminen	Toteutetaan tieto- ja viestintätekniiikan ohjelmaa.
Selkeät prosessit (toimintatavat) ja toimintarakenteet	Opetustoimen prosessien ja rakenteiden kehittäminen
Lapsen päivä opetustoimen palveluissa muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden.	Aamu- ja iltapäivätoiminnan ja koulun yhteissuunnittelun vahvistaminen
Yhtenäinen opinpolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle	Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien mukainen nivelvaihtotyö ja yhteistyön lisääminen ja kehittäminen Moniammatillisten yhteistyörakenteiden luominen ja kehittäminen alueelliset tarpeet huomioiden

8. Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Laadukas varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä oppimisen ja kasvun tuki ehkäisevät erityisen tuen tarpeen syntymistä. Erityisesti nivelvaiheista huolehditaan hyvin. Painopistettä siirretään nykyistä selkeämmin varhaiseen tukeen ja ennalta ehkäisevään toimintaan ja vahvistetaan lapselle annettavan tuen suunnitelmallisuutta.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan kasvua ja kehitystä sekä edistetään oppilaan opiskelumuutosten kehittymistä ja opintojen kulkua. Oppilaanohjaukseen kuuluu opiskelutaitojen opettaminen, oppimisvaikeuksissa auttaminen sekä ammatinvalinnan ohjaus ja työelämänvalmiuksien kehittäminen oppilaanohjauksen opetussuunnitelman mukaisesti.

Moniammatillinen oppilashuoltotyö on osa oppilaan tukea. Toimiva yhteistyö muodostuu avoimesta ja myönteisestä vuorovaikutuksesta, luottamuksesta ja suunnitelmallisuudesta.

Kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu kaikissa oppimisen tukeen ja kasvuun liittyvissä asioissa. On tärkeää, että pulmat tunnistetaan ajoissa ja oppilaan tarvitsema tuki suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa. Yhteistyöhön huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Lapsen oppimisen ja kasvun tukea ohjaavat luottamuksellisuus sekä tietosuojaa ja salassapitoa koskevat säädökset. Yksittäistä lasta koskevat luottamukselliset tiedot kirjataan järjestelmällisesti säädösten mukaisesti.

Lohjan kaupunkistrategia:

”Lohjan väestön koulutustaso verrattuna muihin pääkaupunkiseudun ympärystykuntiin on verrattain alhainen. Tämä asettaa osaamispoliittisia haasteita, mikäli Lohjan elinkeinorakennetta halutaan suunnata osaamisintensiivisemmäksi.”

”Kaikille väestöryhmille turvataan taloudelliset realiteetit huomioiden toimivat ja laadukkaat peruspalvelut”

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset toimintatavat kaupungin omassa palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none">Poikkihallinnollisen palveluprosessiyhteistyön lisääminenPalvelutason määrittely palvelujen tuottamisessa ja järjestämisessä	<ul style="list-style-type: none">selkeät toimintarakenteet ja -tavatPoikkihallinnollisen palveluprosessiyhteistyön lisääminenpoikkihallinnollisten prosessien kuvaaminen ja kehittäminen
Ennakoiva toimintamalli palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none">Ennakointitoiminnan ja -osaamisen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">tutkitaan vaihtoehtoisia palvelunjärjestämistapojaennakoiva toimintamalli palvelutuotannossa

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Suunnitelmallinen ja moniammatillinen tukiverkosto	Kasvatuksen ja opetuksen tukipalvelut järjestetään uudelleen. Varmistetaan johtamiseen ja kehittämiseen tarvittavat resurssit. Alueellisen tukipalvelutoiminnan kehittäminen.
Resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen oppimisen tukimuotoihin	Opetussuunnitelmien mukaisen varhaisen tuen ja ennalta ehkäisevän toiminnan tukimuotojen johdonmukainen käyttö Lisätään joustavien pedagogisten ratkaisujen käyttämistä opetus- ja kasvatustyössä.
Erityisen tuen opetusjärjestelyt Lohjalla vastaavat lasten tarpeisiin. Erityisen tuen päätöksen saaneiden lasten määrä vähenee valtakunnan keskimääräiselle tasolle.	Kartoitetaan, mitä varhaiskasvatuksessa ja kouluissa tarvitaan, jotta pystytään vastaamaan erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin. Kartoituksen perusteella tehdään kehittämissuunnitelma. Laaditaan suunnitelma kaupungin yhteisten erityisluokkien toiminnan kehittämiseksi.
Myönteisen käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen suunnitelmallinen kehittäminen	Yksiköt kirjaavat myönteisen käyttäytymisen toimintamallit vuosisuunnitelmaan.
Oppilaanohjausjärjestelmä on johdonmukainen esiopetuksesta toiselle asteelle	Tuetaan uudistetun opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen järjestämistä.
Kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki järjestetään yhteistyössä kotien kanssa	Kodin kanssa tehtävää yhteistyötä syvennetään ja toimintamalleja kehitetään.
Riittävä, terveellinen ja maukas ruoka kiireetömästi nautittuna	Kehitetään ruokailua yhteistyössä ruokapalveluyksikön kanssa.

9. Osallisuus ja vaikuttaminen

Kaikkien lasten kasvamisessa ja oppimisessa korostetaan hyvien vuorovaikutustaitojen kehittymistä niitä lisäävillä opetusmenetelmillä. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ikätasonsa mukaisesti itseään koskevissa ja oppimisympäristönsä tarpeisiin liittyvissä asioissa, arvioida omaa oppimistaan ja antaa palautetta. Koulut ja päiväkodit tukevat lasten osallistumista toiminnan suunnitteluun. Lapsilla on mahdollisuus antaa palautetta saamastaan opetuksesta ja kasvatuksesta. Kaikilla kouluilla toimii oppilaskunnan hallitus, jota kuullaan koulun toimintaan keskeisesti liittyvissä asioissa.

Huoltajat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ovat osallisina lastaan koskevissa asioissa.

Yksikön toiminnassa huomioidaan kasvatus ja opetus yhteiskunnalliseen vastuuseen ja lasten kasvamiseen aktiivisiksi kansalaisiksi. Lohjan kaupungissa on luotu ja vakiinnutettu asianmukaiset lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen toimintatavat osaksi lapsia ja nuoria koskevaa päätöksentekoa.

Yhteistoiminnan muodoista ja tavoitteista sovitaan yksikön vuosisuunnitelmissa. Suvaitsevaisuuskasvatuksessa huomioidaan erilaiset lapset ja oppijat kannustamalla yhdessä oppimiseen ja tasa-arvoa edistäviin oppimismenetelmiin.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Terveellinen ja turvallinen elinympäristö	<ul style="list-style-type: none">• Yhteisöllisyyden tukeminen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	<ul style="list-style-type: none">• kehitetään kuntalaisia osallistavia toimintatapoja
Tarvittavat peruspalvelut kaikille	<ul style="list-style-type: none">• Laadukkaiden palveluiden ylläpitäminen ja kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• asiakastyytyväisyyden varmentaminen säännöllisin kyselyin• kuntalaisten sosiaalinen vahvistaminen

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Lisätään lasten osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia	<p>Koulujen osallistamisrakenteet on kytketty nuorisovaltuuston toimintaan.</p> <p>Jokaisessa koulussa on toimivat oppilaskunta-toiminnan rakenteet, joiden kautta lapset pääsevät osallistumaan koulua koskevaan päätöksentekoon.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on toimintatavat lasten mielipiteiden kuulemiseksi.</p> <p>Terveyttä ja hyvinvointia koskevien kyselyjen toimintamallit vakiinnutetaan.</p>
Yksiköissä on avoin, myönteinen ja vuorovaikutuksellinen toimintakulttuuri	<p>Vahvistetaan tuki-, kummioppilas ja luokkakokoustoimintaa, käytetään monipuolisesti yleisen tuen tukimuotoja ja mahdollistetaan monimuotoiset opetusjärjestelyt.</p> <p>Osaamisen lisääminen ohjaamisessa, luokanohjaajuudessa ja myönteisessä vuorovaikutuksessa.</p>

10. Kotien kanssa tehtävä yhteistyö

Lasten hyvinvoinnin edistämiseksi opetustoimessa toteutetaan huoltajien kanssa kasvatuskumppanuutta korostavaa yhteistyötapaa, joka kattaa huoltajien osallisuuden lastensa kasvatukseen ja opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lasten huoltajilla ja henkilöstöllä on yhteinen käsitys yhteistyön tarkoituksesta ja toimintatavoista. Yhteistyötä tehdään sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Kasvatus ja opetus järjestetään yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajilla on ensisijainen oikeus ja vastuu oman lapsensa kasvatuksesta ja lapsensa tuntemus. Henkilöstö tukee ammattiosaamisellaan lapsen kasvatusta ja opetusta ja ottaa vastuun yhteistyön aloittamisesta huoltajien kanssa. Huoltajien osallistumiseen on selvät rakenteet ja toimintatavat.

Yhteistyön onnistumiseksi huoltajilla ja henkilöstöllä on käytössä toimivat tavat tiedottamiseen sekä lapsen että yksikön tasolla. Samoin on olemassa helppokäyttöinen, kaikkien saatavilla oleva järjestelmä palautteen antamiseen. Huoltajia rohkaistaan yhteistyöhön muiden huoltajien kanssa vertaistuen löytämiseksi.

Kasvatuksen ja opetuksen organisoimiseen ja kehittämiseen osallistetaan myös huoltajat.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Tarvittavat peruspalvelut kaikille	<ul style="list-style-type: none">• Perheiden hyvinvoinnin huomioiminen	<ul style="list-style-type: none">• asiakastyytyväisyyden varmentaminen säännöllisin kyselyin• kuntalaisten sosiaalinen vahvistaminen
Tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset toimintatavat kaupungin omassa palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none">• Tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittäminen palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none">• sähköisen asioinnin kehittäminen• tietoyhteiskuntavalmiuksien edistäminen• tarkistetaan sivistystoimen viestintäkäytänteet

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Yhteistyö huoltajien kanssa toteutuu kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti.	Henkilöstö koulutetaan kasvatuskumppanuuteen. Kasvatuskumppanuuskoulutukset ovat osa henkilöstön koulutus- ja perehdytysohjelmaa.
Yhteistyö huoltajien kanssa mahdollistuu tasavertaisesti erilaiset perheet huomioiden.	Yhteistyössä hyödynnetään teknologian mahdollisuuksia. Vahvistetaan henkilöstön monikulttuurisuustaitoja. Yhteistyötä kehitetään hyödyntäen asiakastytyväisyyskyselyjen tuloksia ja huoltajilta saatua palautetta.
Yhteistyö nivelvaiheissa on suunnitelmallista ja huoltajien osallisuutta tukevaa.	Tuetaan varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien mukaista nivelvaihtoyötä.

11. Fyysinen oppimisympäristö

Pedagogiikka rakentuu oppimisympäristön mukaan. Sen tulee tukea lapsen oppimismotivaatiota, uteliaisuutta, aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta luomalla mahdollisuuden lapsikeskeisten opetusmenetelmien käyttöön. Opetustoimessa oppimisympäristöt suunnitellaan terveellisiksi, viihtyisiksi ja erilaisten tarpeiden mukaan muunneltaviksi. Niiden tulee tukea luovuutta ja tarjota mahdollisuus monipuoliseen leikkiin, opiskelumenetelmiin ja työtapoihin sekä muuntuviin toiminta- ja opetustilanteisiin. Tilat, kalusteet ja välineet ovat käyttäjien ikään ja toimintaan suunniteltuja ja sopivia. Niiden kuntoa seurataan säännöllisesti. Tieto- ja viestintätekniinen toimintaympäristö tukee lasten kasvua tietoyhteiskunnan jäseniksi. Henkilöstön työ- ja kokoustilat suunnitellaan osana tilasuunnittelua ja varustetaan ajanmukaisin työvälinein. Tilahallinnon kanssa yhteistyössä käydään sisä- ja ulkotilojen kunnan ja toimivuuden arviointi läpi säännöllisin välein, ja yksikön henkilöstöllä ja huoltajilla on ajantasainen tieto tämän arvioinnin tuloksista. Hankintoja tehtäessä noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita. Koulujen ja päiväkotien suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös rakennusten ulkopuolisen oppimisympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset toimintatavat kaupungin omassa palvelutuotannossa	<ul style="list-style-type: none"> Ajan tasalla olevat tietojärjestelmät Tietoverkkojen (maakuntaverkko, kaupunkiverkko) toteuttaminen Tilaverkon optimaalinen käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> innovatiivisen tietostrategian laatiminen
Laadukas osaamisympäristö		<ul style="list-style-type: none"> tilojen monipuolinen ja joustava käyttö
Terveellinen ja turvallinen elinympäristö	<ul style="list-style-type: none"> Ennakoivan riskienhallinnan toteuttaminen Elinympäristön terveellisyyden edistäminen Infrastruktuurin mitoittaminen turvallisuutta edistävällä tavalla 	<ul style="list-style-type: none"> työyksiköt ja -palvelut turvallisia asiakkaille ja henkilöstölle säännölliset valmiusharjoitukset työyksiköissä kehitetään kuntalaisia osallistavia toimintatapoja valmius-, pelastus- ja kriisisuunnitelmat ajan tasalla
Työpaikkojen ja palveluiden hyvä saavutettavuus	<ul style="list-style-type: none"> Etätyön tekemisen edellytysten kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> langattomien verkkoyhteyksien lisääminen kehitetään oman henkilöstön mahdollisuuksia etätyöhön
Ilmastonmuutoksen ja muiden riskitekijöiden hallinta	<ul style="list-style-type: none"> kasvihuonepäästöjen vähentäminen seurannaisvaikutusten vähentäminen 	<ul style="list-style-type: none"> laaditaan sivistystoimen kestävän kehityksen suunnitelma

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
Opetustoimella on käytössään oppimista tukevat, viihtyisät ja terveelliset tilat.	Uudisrakentamisessa huomioidaan pedagogiikkaa monipuolisesti tukevat ratkaisut. Opetustoimen ja kaupunkisuunnittelun yhteistyötä ja yhteisiä prosesseja kehitetään. Lähiliikuntapaikkaohjelmaa toteutetaan ja pihot ja kehitetään suunnitelmallisesti.
Opetustoimessa on ajantasainen tieto- ja viestintätekniikan infrastruktuuri.	Opetustoimen tieto- ja viestintätekniikan ohjelma saatetaan loppuun ja infrastruktuuria kehitetään TVT-ohjelman mukaan.
Tietoturvallisuuden kehittäminen	Käyttäjien tietoturvaosaamisen lisääminen
Opetustoimessa toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	Opetustoimelle ja yksiköille laaditaan ympäristösuunnitelmat.

12. Oppimisympäristön turvallisuus

Oppimisympäristöjen turvallisuus on huomioitu sekä henkilöstön että lasten osalta. Jokaisessa yksikössä on ajantasaiset turvallisuussuunnitelmat, joissa huomioidaan tiloihin liittyvät kriisitilanteet. Nämä asiakirjat ovat koko henkilöstön tiedossa. Turvallisuuspuutteiden kartoittamisen ja edelleen ilmoittamisen tavat on sovittu.

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkistrategian toimenpide	Sivistystoimen toimenpideohjelma
Terveellinen ja turvallinen elinympäristö	<ul style="list-style-type: none">• Ennakoivan riskienhallinnan toteuttaminen• Elinympäristön terveellisyyden edistäminen• Infrastruktuurin mitoittaminen turvallisuutta edistävällä tavalla	<ul style="list-style-type: none">• Työyksiköt ja palvelut turvallisia asiakkaille ja henkilöstölle• Säännölliset valmiusharjoitukset työyksiköissä• Valmius-, pelastus- ja kriisisuunnitelmat ajan tasalla• Kestävän kehityksen edistäminen

Kasvatuksen ja opetuksen tavoite	Kasvatuksen ja opetuksen toimenpide
<p>Työyksiköiden terveellisuuden ja turvallisuuden parantaminen</p> <p>Kaikille myönteisen oppimisympäristön turvaaminen</p>	<p>Opetustoimen ja tilapalvelun yhteistyötä ja yhteisiä prosesseja kehitetään erityisesti sisäilma-ongelmien kohdalla.</p> <p>Kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisemiseksi kehitetään toimintamalleja, jotka kirjataan varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin.</p> <p>Työyksiköissä on ennalta suunnitellut ja turvalliset toimintatavat.</p>